

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

لیکونکی: Suat Delgen
استونکی: شاه محمود "سرتیر"
۰۱ جولای ۲۰۲۴

Suat Delgen

ترکیه څنگه د یونان له لاري د اسراییلو د سوداګرۍ بندیز لري کوي

سره له دې چې انقره د اسراییلو سره په سوداګرۍ باندې د رسمي بندیز سره سره، د می میاشتي پاتې د دواړو دولتونو ترمنځ روانه سوداګرۍ څرګندوي، او یونان احتمال لري چې د دوامدار تجارت د اسانتیا لپاره د منځګړیتوب په توګه کار وکړي.

(د عکس کړیډیت: کریډل)

د می ۲۰۲۴ لپاره د ترکیې صادرونکو مجلس (TIM) او د اسراییلو د احصایې مرکزي ادارې (CBS) څخه د وارداتو او صادراتو د پیا ازمویښه یو په زړه پوری رجحان څرګندوي. د ترکیې د رسمي اعلان سره سره چې د اسراییلو سره تولې سوداګرۍ ودروي ، د دواړو هیوادونو ترمنځ سوداګرۍ دوام لري، او یونان په بالقوه توګه د منځګړیتوب په توګه کار کوي .

په وروستيو كلونو كې، تركيه د خپل جغرافيايي نږدېوالي، رقابتي قيمتونو او د محصول كيفيت له امله ځان د اسراييلو سره د يو مهم سوداگريز شريك په توگه رامینځته كړی. د COVID-19 وبا په تعقيب، اسراييلي سوداگري د دوی د اكمالاتو لړۍ تنوع پيل كړه، او په چين يې د دوی دوديز تكيه كمه كړه.

په تركيه كې جوړ شوی

دغه بدلون د تركيې د توليدي ظرفيتونو د زياتوالي لامل شو. د ۲۰۲۳ په پيل كې، د اسراييلو د لوژستيک او اكمالاتو سلسلې مديريت شركت، Gaash Worldwide، د تركيې د توليد گټې روښانه كړې. د دوی تحليل وړانديز كړی چې په داسې حال كې چې چينايي فابريكې د لوړ حجم توليد وړتيا لري، تركي توليدونكو په خپلو محصولاتو كې د لوړ كيفيت او پايښت وړانديز كړی.

د دواړو هيوادونو ترمنځ سوداگريزې اړيكې د توکو پراخه لړۍ شامله ده، د کرنيزو محصولاتو او ټوكونو څخه تر نورو پېچلي صنعتي توکو پورې. د اوسپنې او فولادو سكتور واكمن دی، چې صادرات يې په كال كې نږدې ۱.۲ بيليارد ډالرو ته رسېږي.

د موټرو صنعت هم يو مهم رول لوبولی، د وسايطو صادرات نږدې ۵۶۳ ميليون ډالرو ته رسيدلي. د پلاستيک او بريننايې تجهيزاتو صادرات په ورته ډول د پام وړ وو، چې ارزښت يې په ترتيب سره شاوخوا ۵۱۶ ميليون او ۳۸۵ ميليون ډالرو ته رسېږي. د سوداگري دې بني د اسراييلو بازار ته د لومړني اجناسو او لوړ ارزښت لرونكي صنعتي توکو د كليدي عرضه كونكي په توگه د تركيې رول په گوته كړ.

د انقري او تل ابيب ترمنځ اقتصادي اړيكې د تير كال په اكتوبر كې د الاقصی سيلاب عملياتو وروسته د پام وړ بدلون سره مخ شو. په غزه كې د اسراييلو پرله پسې پوځي عملياتو چې اوس يې په نهمه مياشت كې د دې پټې ملكي وگړي ويجاړ كړي، په عمده توگه ښځې او ماشومان يې وژلي او د بېرني بشري ناورين لامل شوی.

د نيوآگرو پوځ ظلمونو او جنكي جنايتونو د تركيې د خلكو په منځ كې پراخه غوسه راپارولې ده. د مدني ټولني سازمانونه او د نوي فلاحي گوند (YRP)، چې ملاتړي يې په لويه كچه مذهبي دي، په ټول هيواد كې لاريونونه تنظيم كړل چې غوښتنه يې وكړه انقري دې له اسراييلو سره ټولي سوداگري ودروي.

سياسي پايله او سوداگريز تاكتيكونه

په پيل كې، د تركيې د سوداگري وزارت هڅه وكړه چې دا غبرگونونه له پامه غورځوي. په هرصورت، سياسي پايلې د مارچ په مياشت كې څرگندې شوې كله چې د عدالت او پراختيا گوند (AKP) په سيمه ايزو ټاكنو كې د سترې ماتې سره مخ شو، په ۲۰ كلونو كې د لومړي ځل لپاره د جمهوري غوښتونكي گوند (CHP) څخه شاته شو. د AKP ستراتيژيستانو دا زيان تر يوې اندازې پورې د دوی د رايې وركولو ځيني دوديزې اډې ته منسوب كړ چې له اسراييل سره د سوداگري د دوام په اعتراض كې يې YRP ته خپل ملاتړ بدل كړ.

د سياسي فشارونو په ځواب كې د تركيې د ولسمشر رجب طيب اردوغان ادارې پرېكنده اقدام وكړ. د اپريل په مياشت كې، انقري اسراييلو ته د ۵۴ كنگوريو توکو صادراتو محدوديتونه وضع كړل، په داسې يو اقدام كې چې دېرې شكمن كسان د ولسمشر د مختلفو بهرنيو او كورنيو حوزو د خوښولو لپاره تنظيم شوي وو. نور هرارځيز اقدامات د مې په پيل كې تعقيب شول كله چې تركيې له اسراييلو سره د وارداتو او صادراتو ټول فعاليتونه وځنډول.

په ځواب کې، اسراییلي واردونکو د سوداګرۍ جریان ساتلو لپاره د بدیل میتودونو لټون پیل کړ. یوه وړاندیز شوي سټراتیژي د ترکیبي محصولات د دریم هیواد له لارې په ځانګړي توګه په اروپا کې د اشغال شوي دولت ته د دوی وروستي لیرد دمخه لیردول شامل دي .

د دې تګلارې هدف د بندیزونو مخنیوی دی پداسې حال کې چې ترکیبي تولید کونکو ته اجازه ورکوي چې په غیر مستقیم ډول د اسراییلو بازار ته د توکو رسولو ته دوام ورکړي. د اسراییلو بار وړلو شرکتونو، لکه iShip Forwarding، نوي لوژیستیکي لارې رامینځته کړې چې ترکیبي محصولات منځګریټوب هیوادونو ته لیردوي مخکې له دې چې په اسراییل کې خپل وروستي منزل ته ورسېږي .

پداسې حال کې چې ځانګړي ټرانزیت هیوادونه نډې افشا شوي، بلغاریا او رومانيا د اختیارونو په توګه یاد شوي. د اضافي لګښتونو سره سره، دې طریقې د دواړو هیوادونو ترمنځ د توکو دوامداره جریان ډاډمن کړ.

د اسراییلو واردونکو په چټکۍ سره د منځنیو ځایونو لکه سلوینیا په کارولو سره د ترکیبي د توکو د جریان د ساتلو لپاره اسراییلو ته تطبیق کړ . دا عمل په چټکۍ سره پراخ شو کله چې د دواړو حکومتونو ترمنځ تاوتریخوالی زیات شو .

غیر مستقیم لارې او د اسنادو نیمګړتیاوې

د مخنیوي سټراتیژي د بار وړلو اسنادو بدلول شامل دي. د دې پر ځای چې د اسراییلو بندر د وروستي منزل په توګه لیست کړي، توکي په پیل کې د دریم هیواد بندر ته لیردول شوي. له هغه ځایه، دوی د نوي اسنادو له مخې اسراییلو ته بیرته لیردول شوي یا بیرته صادر شوي .

دې طریقې د ترکیبي ګمرکونه د صادراتو د وروستي منزلونو په بشپړه توګه د څیړنې په برخه کې له ستونزو څخه ګټه پورته کړه، د ترکیبي د نړیوالې سوداګرۍ شبکې پراخې کچې ته په پام سره .

پداسې حال کې چې د ترکیبي ګمرک خدمت د تفتیش د سختو پروسیجرونو لپاره پیژندل کېږي، د صادراتو پراخه حجم دا ستونزمن کوي چې د هر بار وړلو وروستی منزل په تفصیل سره وڅیړي. په پایله کې، د ترکیبي صادرونکو وموندله چې دوی کولی شي د بلغاریا، یونان او مصر په څیر هیوادونو کې منځګریټوب بندرونو ته توکي ولېږدوي. کارګو به په دې ځایونو کې د نوي کاغذ کار سره مختلف کښتو ته لیردول کېږي، په اغیزمنه توګه د دوی اسراییلي منزل پټوي.

له اسراییلو سره د سوداګرۍ په برخه کې د ترکیبي د صادراتو د محدودیتونو اغېزمنتیا له پیله د دې ډول خیانت سټراتیژيو له امله محدوده وه. لکه څنګه چې روسیه، ایران او شمالي کوریا څرګندوي، داسې لارې شتون لري چې حتی د سختو بندیزونو رژیمونو مخه ونیسي .

دا د اسراییل او مصر په ګډون د بیلابیلو هیوادونو سره د ترکیبي د موجوده آزاد تجارت تړونونو (FTAs) او د اروپایي اتحاديې سره د ګمرکي اتحاديې لخوا اسانه شوی. د ترکیبي د آزاد اقتصاد طبیعت او د سوداګریزو تړونونو شبکه د دې ډول محدودیتونو بشپړ پلي کول ننگوي. پداسې حال کې چې د مصري لارو کارول ممکن یو منطقي بدیل ښکاري، رواني شخړې دا اختیار پېچلی کړی.

یونان د یو مهم سوداګریز منځګری په توګه

په پایله کې، اروپایي چینلونه د ترکیې - اسراییلو د سوداګرۍ جریان ساتلو لپاره ترټولو ګټور بدیل بنسټګاري، که څه هم په غیر مستقیم ډول. د می لپاره د TIM او CBS لخوا خپاره شوي معلومات بڼي چې د ترکیې او اسراییل ترمنځ سوداګري **د یونان له لارې دوام لري**، د لاندې احصایو لخوا تایید شوي:

د CBS ارقام په ډاګه کوي چې د می په میاشت کې، اسراییل له ترکیې څخه د ۱۱۶.۸ ملیون ډالرو په ارزښت توکي وارد کړل، پداسې حال کې چې د TIM د می ۲۰۲۴ ډاټا اسراییلو ته د ترکیې صادراتو ارزښت ۴.۴ ملیون ډالرو ته رسیري .

د یادوني وړ ده چې په همدې موده کې سیمه ییز سیال یونان ته د ترکیې په صادراتو کې د پام وړ زیاتوالی راغلی دی. د ۲۰۲۴ کال په اپریل میاشت کې یونان ته د ترکیې صادرات ۲۲۶.۳ میلیونه ډالره وو، چې د می په میاشت کې ۱۴۹.۳ میلیونه ډالره زیات شول او ۳۷۵.۸ میلیون ډالرو ته ورسیدل .

د TIM د صادراتو تفصیلي تحلیل څرګندوي چې د اپریل په میاشت کې یونان ته د ترکیې د فولادو او سمنتو صادرات په ترتیب سره ۳۳ ملیون او ۴ ملیون ډالر وو - دا ارقام په می کې ۶۰.۷ ملیون ډالرو او ۸.۹۵ ملیون ډالرو ته دوه چنده شوي .

د CBS ډاټا بڼي چې د اپریل په میاشت کې له یونان څخه د اسراییلو واردات ۳۳.۲ ملیون ډالر وو (د ۲۰۲۳ په اپریل کې د ۳۷.۲ ملیون ډالرو په پرتله)، پداسې حال کې چې په می کې، دوی ۳۹.۲ ملیون ډالرو ته رسیدلي (د ۲۰۲۳ په می کې د ۴۱.۸ ملیون ډالرو په پرتله).

دا ارقام بڼي چې د می په میاشت کې یونان ته د ترکیې په صادراتو کې د ۱۴۹.۳ ملیون ډالرو زیاتوالی د یونان د سوداګریزو تاسیساتو له لارې اسراییلو ته د صادراتو له امله دی .

د ترکیې سوداګریز بندیز - د اغیزمن څخه ډیر سمبولیک

لکه څنګه چې معلومات بڼي، او په نننۍ نړۍ کې د روسیې په وړاندې د بندیزونو غیر موثریت ته ورته، د ترکیې د "اسرائیل سره د ټولو سوداګریزو فعالیتونو د درولو" اعلان د پام وړ اغیز نلري .

په پایله کې، د انقري پرېکړه اسراییلو ته لږ تر لږه زیان رسوي، د ټرانسپورټ لګښتونو یو څه زیاتوالی سربیره . دا هم د یادولو وړ ده چې د ترکیې پرېکړه د آزاد تجارت زونونه نه لري. اسراییل کولی شي د بدیل اختیار په توګه د ازمیر او مرسین د آزاد سوداګرۍ زونونو له لارې له ترکیې سره خپلې سوداګرۍ ته دوام ورکړي.

د نن ورځې په ډیریدونکي ډیجیټل شوي نړیوال اقتصاد کې، په اغیزمنه توګه د سوداګرۍ خنډ کول تقریباً ناممکن شوي دي. پېسي تل یوه لاره پیدا کوي. د کورنیو سیاسي اندیښنو لخوا پرمخ وړل شوي حلونه اکثراً د معنی پایلې نه رامینځته کوي، لکه څنګه چې د انقري لخوا په رسمي توګه اعلان شوي محدودیتونو سره سره د ترکیې - اسراییلو سوداګرۍ روان ثبوت دی.

د ۲۰۲۴ کال د جون ۲۷مه